

“KOMUNISMUS V ČESKOSLOVENSKU

Tak se jmenuje objemné dílo, jehož autorem je prof. dr. Eduard Tábor- ský, profesor politických věd v Aus- tinu v Texasu. Knihu vydalo na-

kladatelství Princetonské universi- ty; má 592 stran a stojí 12.50 dola- rů.

* * *

Dr. Tábor- ský limitoval svůj studijní zájem časovou periodou od roku 1948 až po roku 1960, kdy byla vydá- na nová komunistická ústava. A ne- třeba snad říkat, že je to dílo po všech stránkách vyčerpávající, dů- kladné (což napovídá i počet stran) i zasvěcené. Nad stránkami této knihy si uvědomujeme, že žádný ci- zinec by nemohl napsat studii tak fundovanou. A dvojnásob si uvě- domujeme, kolik osobních znalostí a zkušeností je za Tábor- ského řádka- mi, zkušeností, získaných i v úřadě osobního tajemníka presidenta Be- neše i vyslance ve Stockholmu.

V těchto řádcích nemůžeme učinit ovšem víc, než na knihu upozornit a charakterisovat její obsah jen vel- mí povšechně. Tábor- ský podrobuje pronikavé analýze vývoj politický, hospodářský a společenský, jak se vyvíjel po komunistickém puči, stej- ně jako změny v komunistické stra- ně samotné, vynucené po převzetí vlády tím, že KSČ se stala nástro- jem moci. Podrobně se ovšem za-

bývá také sociálním demokratis- mem, revisionismem a všemi “ismy”, nebezpečnými pro komunistickou stranu. Zajímavá je také charak- teristika poměru KSČ ke Kremlu, k řadovému členstvu, k dělnické tří- dě a k masám. Aby autor ukázal, proč komunisté postupně sovětiso- vali politické instituce — často pa- tině s pocity velmi smíšenými — porovnal obě ústavy, na nichž měli komunisté lví podíl: ústavu z roku 1948 a z roku 1960. Závěr knihy je věnován komunistickému úsilí vnu- tit Čechům a Slovákům marx-lenin- skou víru. Dochází k závěru, že ačkoliv se komunistům řada věcí po- dařila, na poli, na němž se bojuje o duši člověkovu, zatím komunisté víc ztratili než získali. re

Už jste se přihlásil k účasti na sjezdu SVU o velik. nocích 1962? Neodkládejte!

PRÁM DUŠE

Josef Čermák

*Že všecko vzali nám?
Ach, to se jenom zdá.
Ještě nám zbývá prám,
jenž míří ke hvězdám.*

*Prám duše mířící
k povodí věčnosti.
Zbývá nám dořící
své lidství věřící.*

NÁŠ KULTURNÍ PŘÍNOS

VÁCLAV HLA VATÝ byl pozván na přednáškovou cestu do Kanady. Spojil ji s návštěvou krajanských organisací a místních skupin SVU. Podle dispo sic, jež došly do uzávěrky listopadového čísla, byl program tento: Prof. Hlavatý přednášel o svých matematických objevech na universitách v Torontu, Kingstonu Ottawě a Montrealu. Kromě toho byl pozán našimi Baťovci, aby promluvil jako slavnostní řečník na oslavě 28. října v Trentonu, sešel se s torontskými krajany v Sokolovně II., v Torontu a promluvil na oslavě 28. října, pořádané všemi demokratickými spolky. Po přednášce na torontské universitě se konala tisková konference se zástupci anglického tisku i tisku ethnického. Rovněž v Ottawě byl dr. Hlavatý řečníkem na oslavě 28. října. Kromě uvedených přednášek byl náš předseda pozván také ke dvěma vystoupením na televisi a k přednášce pro kanadský rozhlas.

ANTONÍN RAYMOND, architekt, žijící částečně v Tokyu a v New Yor-

ku, rodák z Kladna, stal se předmětem pozornosti bratří Smithsonů, kteří o něm napsali do "Architectural Design" článek pod názvem: "Obroda japonské architektury". Z článku i z fotografií vyplývá, že to nebyl arch. Lloyd Wright, kdo stavbou hotelu "Imperial" obrodil japonskou architekturu, ale že to byl Antonín Raymond, a to četnými stavbami, zejména ovšem palácem japonské pobočky měsíčníku "Reader's Digest". Ostatně Raymond byl Wrightovým spolupracovníkem při stavbě hotelu "Imperial" a povolal si tehdy do Tokya mladého českého architekta Feuersteina. Citovaná revue také uvádí že japonští architekti se dívají na Ant. Raymonda jako na svůj vzor a otiskuje také obšírné interview arch. Tange s Raymondem. Jemu vděčí japonští architekti za objev zvláštního druhu a zvláštního užití betonu, který se stal charakteristický pro Raymondovy práce a umožnil japonským architektům najít moderní materiál, odpovídající typickým znakům domácích architektonických tradic. Ant. Raymond přišel z Kladna do USA jako chlapec a vystudoval zde architekturu. Za první světové války sloužil v americké armádě a byl spojovacím důstojníkem ve štábu gen. Pershinga s čs. legiemi; tehdy vydatně spolupracoval s Masarykem, Štefáníkem a Benešem. Od roku 1920 žije střídavě v Tokyu a v New Yorku. Od té doby až do nacistické okupace byl také čs. honorárním konsulem v Tokyu. Po nacistické okupaci Československa si vzal jako společníka do své architektonické firmy mladého slovenského architekta Ladislava Radó.

ČAS MORDOVÁNÍ

Jiří Kovtun

Každý z nás to zná — tu báseň od Rimbauda:
u potoka leží voják, chudáček,
ze smrtelné rány prýští krev. A voda
odnáší si zruřovělý obláček.

Jaké štěstí, líně ležet při silnici,
třeba s červem v zubech. Přemítat: já jsem,
teku, proudím. Přítok, který tryskající
krví živí řeku — v háji zeleném.

Po deseti letech čteme báseň znova.
Rýmuje se: čapka — prach, a vlajka — prach.
Holub přiletěl a rozpačitě klová
do kalichu lebky v modrých řeřichách.

Mladá učitelka volá: Vzhůru děti, —
nad tvým hrobem, zarubaný kaprálku.
Ale na tvé oko dnes už nepřiletí
krátkozraká včela hledat fialku.

JOSEF ČADA odešel letos, jak jsme uznámili, do pense jako profesor učitelské akademie v Chicagu. Nyní byl pozván jako hostující profesor na kolej svatého Prokopa, vydržovanou českými benediktiny při klášteře v Lisle. Jedním z úkolů, který mu byl touto kolejí určen je také spolupráce na vybudování "Střediska pro slovanskou kulturu" při této koleji.

LUDVÍK NĚMEC, český kněz-exulant, otiskl další anglickou studii ve vedoucí revui řecko-katolické církve "The Byzantine Catholic World", vycházející v Pittsburghu.

Je to studie o sv. Václavovi, hodnotící badatelský přínos prof. dr. Františka Dvorníka. Tato studie P. Němce vyšla také v českém překlade v benediktinských časopisech "Národ" a "Katolík". Dřívější serie Němcových článků ve jmenované řecko-katolické revui byla věnována "Novému historickému portrétu sv. Vojtěcha", rovněž podle badání prof. Dvorníka.

BERNARD REDER, známý v USA pod jménem "československý sochař", ač se narodil v Černovicích z nečeských rodičů, uspořádal ve Whitneyho muzeu v New Yorku

soubornou výstavu. Reder vystupoval v Praze u Laudy a Štursy a žil v Praze až skorem do nacistické okupace, po níž se dostal přes Paříž do USA. V katalogu Reder vřele vzpomíná na Prahu, vysoce si cení Jaromíra Pečírku a je vděčen, že to byl Emil Filla v Pražském "Mánesu", kdo mu roku 1935 uspořádal první soubornou výstavu.

VLADIMÍR V. SABA, inženýr Departmentu of Highways v District Columbia, byl jmenován jako odborník na mostní konstrukce, vrchním inženýrem. Vedle své konstrukční práce napsal inž. Saba příručku o ochraně motorových vozidel i chodců při veřejných stavbách nebo opravách silnic. Příručku již přijaly státy Maryland a Virginia a Bureau of Public Roads ji zařadilo do svých předpisů, platících po celé Americe. Autor byl za tuto příručku navržen pro "Melvin C. Hazen Award."

JÍŘÍ KOLAJA, profesor sociologie na universitě státu Kentucky, připravuje po návratu ze studijní cesty do Jugoslavie americko-jugoslávskou srovnávací studii o obecním zřízení. Spolupracovat bude skupina sociologů v Bělehradě a skupina na universitě v Kentucky. Jugoslávci zavedli podle mínění Kolajova velmi zajímavou správu obcí, vesnic, městeček i měst a srovnávací studie má toto nové jugoslávské zřízení srovnat s americkým systémem samosprávy.

JAN KLIMEŠ, dirigent pěveckého sboru "Dvořák" ve Washingtoně, přijal po desetileté soukromé službě místo v Library of Congress.

JÍŘÍ HORÁK, doktor Columbijské university, přednáší od začátku

školního roku politické vědy jako profesor na Manhattan College v New Yorku.

ROBERT VLACH, profesor slovan-ských jazyků na universitě státu Oklahoma a nyní také šéfredaktor revue "Books Abroad" zajel o prázdninách na studijní cestu do Mexika, aby navázal přímé styky s mexickými vydavateli a literáty. Byl také přijat ministrem školství Torres Bodetem a podsekretářkou téhož úřadu pí. Castillo Ledon, která má v ministerstvu na starosti kulturní styky. Tisk v Mexiko City přinesl delší zprávy o pobytu prof. Vlacha v Mexiku a podtrhl jeho československý původ.

K. B. JIRÁK, autor první publikace SVU, studie o Antonínu Dvořákovi, přednášel o Mistrově díle dne 1. října na koncertě Dvořákových skladeb, o němž píšeme na jiném místě. Dne 4. října uspořádala přednášku o Dvořákovi (k jeho 120. narozeninám) Rooseveltova universita a pozvala si jako přednášeče svého profesora K. B. Jiráka, který hovořil zejména o Mistrově pobytu v USA.

JAN RUBEŠ a Ilena Kombriková byli pozváni universitou v Torontu, aby uspořádali dvouhodinové hudební pásmo.

OSKAR SÝKORA, syn advokáta z Náchoda, začal před několika lety v Montrealu jako tovární dělník a dnes je profesorem, a to řádným profesorem, francouzské katolické university v Montrealu. Tímto jmenováním se současně stal nejmladším universitním profesorem v Kanadě. MUDr. Oskar Sýkora, jak jsme už zaznamenali, byl ve stejný den promován na doktora zubního

lékařství a téhož dne na jiné universitě na doktora filosofie. Ihned po doktorátu mu bylo nabídnuto na universitě místo asistenta — a po necelých dvou letech byl jmenován řádným profesorem zubo-lékařství této university. Dr. Sýkora je vynikající odborník pro zubní protézy a navíc ke jmenování profesorem dostal od university dvouměsíční prázdninové stipendium, aby navštívil všechny vynikající zubolékařské kliniky ve USA.

MILOŠ ŠEBOR, profesor státní polytechniky v Cookeville, Tenn., pracuje společně s dr. Sidney R. Jumperem, profesorem téhož ústavu, na studii o nehodách v silniční dopravě, o jejich příčinách a o zeměpisných souvislostech. Studie je určena pro Akademii věd státu Tennessee. V posledních dvou letech věnoval dr. Šebor velkou pozornost katolickému sdružení "National Newsman Club Federation", sjednocující katolické studenty z veřejných (nekatolických) škol. Před dvěma roky byl zvolen "sponsorem" tohoto sdružení a z této funkce se účastní na sjezdové činnosti federace i na její práci publikační. Katolický týdeník "Tennessee Register" otiskl od dr. Šebora reportáž o církevních poměrech v Československu a revue "World Campus" objednala od něho studii o geopolitickém základě ruského komunismu.

ALOIS KOHOUT, malíř známý pod jménem Lecoque, vrátil se po mnohaměsíčním pobytu v Paříži a v Římě na krátký čas do Los Angeles, aby tu na Beverly Hills zlikvidoval svoji galerii. Alois Kohout, který měl na pařížských výstavách velký úspěch, stěhuje se trvale do Paříže a do Říma.

ZÁZNAMY

Za součinnosti s generálním tajemníkem se podjali členové Washingtonské skupiny několika nových úkolů, důležitých pro život SVU. Tak sl. Irena Lettrichová připravuje bibliografii knih a článků Čechů a Slováků v zahraničí. Tato bibliografie, která bude nepochybně vítanou pomůckou, bude každý rok publikována. Inž. Liberský, jak jsme již oznámili, pracuje na bibliografii prací o čs. vědě a umění, a to prací publikovaných v jiných jazycích než česky nebo slovensky. První soubor této bibliografie bude vydán k velikonočnímu sjezdu SVU. Pro sjezd připraví také redaktor Vojtěch Nevlud seznam všech českých a slovenských časopisů, vycházejících ve svobodném světě; seznam bude opatřen poznámkami, čemu a komu který list slouží. A konečně: paní Marta Lišková se podjala úkolu organizovat příruční knihovnu SVU v sídle generálního tajemníka.

Čekáme od členů SVU součinnost. Na jiném místě píšeme o tom, že ve Washingtoně členové SVU pracují jednak na bibliografii knih a článků od československých autorů, jednak na bibliografii cizojazyčné publikační žně o československé vědě a umění. Žádáme naléhavě všechny členy SVU, aby upozorňovali na svoje práci i na to, co vidí v tisku, generálního tajemníka, aby mu posílali výstřižky či separáty prací atd. Totéž platí o vznikající příruční knihovně ve Washingtoně. Žádáme všechny členy, aby posílali na adresu generálního tajemníka (2067 Park Road, N. W., Washington 10., D. C.)

po jednom výtisku každé své práce. Knihovna bude sloužit všem členům SVU a bude dobře sloužit jen tehdy, bude-li úplná. Proto čekáme od všech členů pomoc a součinnost.

Změny adres: Administrace "Zpráv SVU" trpí stále tím, že členové neoznamují včas změny svých adres nebo je neoznámí vůbec. Každý měsíc vrací pošta řadu rozeslaných "Zpráv", a to s poznámkou, že adresát se odstěhoval. Tím vzniká mnoho zbytečné práce a stejně zbytečné výdaje na poštovním. Nehledíc k tomu, že člen se sám zkracuje o právo dostat "Zpravy", jejichž zasílání si předplatil českým příspěvkem. Znovu vyzýváme členy, kteří se přestěhovali, aby oznámili, pokud tak již neučinili, změnu adres. O spolupráci prosíme také Oblastní jednatele, kteří se snadněji dovidají o změnách bydliště členů ve svém okolí.

Pracovní skupina Chicago. Dne 1. října odpoledne uspořádala společně s Čs. Národní radou americkou koncert Dvořákovy komorní hudby k uctění Mistrových 120. narozenin. Prof. K. B. Jiráček v rámci koncertu promluvil o Dvořákově díle a s pí. Maru Prokopovou-Friedovou a pí. Jiřinou Tuzarovou nastudoval "Moravské dvojzpěvy." Kromě toho byly na pořadu "Dumky" a spíllvillský "Americký kvartet". Hrál Šroubkovou kvarteto, to jest prim někdejší primárius České filharmonie Otakar Šroubek, v Dumkách pak klavírní part zahrál žák Josefa Suka, skladatel Bohuslav Harvánek.

Pracovní skupina v New Yorku uspořádala dne 20. října zajímavý diskusní večer o knize dr. Ladislava Feierabenda "Ve vládách druhé republiky." Za přítomnosti autorovy, k němuž bylo vzneseno mnoho dotazů diskutoval o knize panel dr. Jar. Drábek, redaktor Karol Bednár a Ivan Herben za řízení dr. Hanuše Lexy, předsedy Pracovní skupiny. Diskuse ukázala, že mnichovská tragedie je v nás rána stále živá a že každý příspěvek k jejímu osvětlení i k vysvětlení polo-autoritativního údobí mezi Mnichovem a okupací, jemuž se říká "Druhá republika", je a bude vítaným poučením pro budoucnost. Pracovní skupina děkuje dr. Feierabendovi, že přijel z Washingtonu přes to, že byl postižen bolestivou chorobou (ischias), vyžadující naprostého klidu.

Pracovní skupina Washington si pozvala na zahájení podzimní přednáškové sezony z New Yorku MUDr. Karla Steinbacha, přítele Karla Čapka a jeho ženy Olgy Scheinpflugové. Dr. Steinbach se nepředstavil československé veřejnosti jako přednášeč po prvé. Jsou mezi námi pamětníci, kteří nezapomněli a nemohou zapomenout ještě na jeho projevy za minulé války v New Yorku. A je na tři sta těch, kdo slyšeli jeho brilantní přednášku o Karlu Čapkovi v New Yorku, když byl pozván Radou žen svobodného Československa. Umění přednášet osobní vzpomínky je dán jen lidem velkého ducha, a Karel Steinbach ukázal, že mezi ně náleží stoprocentně. Stejně jako v New Yorku, i ve Washingtoně vyprávěl historiky veselé i smutné ba tragické s mimořádným vkusem

a bez jediného kazu. Steinbachovy "Zpomínky na Karla Čapka" by si věru zaloužily, aby byly vydány tiskem.

Hlasy cizího tisku dal by se nazvat nový pořad jedné televizní stanice v Chicagu, která bude pravidelně referovat o tisku československém, sovětském, německém, francouzském a italském. Jako referent o československém tisku byl do tohoto pořadu pozván redaktor "Denního hlasatele" v Chicagu Jiří Kittnar.

"Intercom", časopis Mezinárodního ústavu metropolitního Toronta, otiskl obsírnou a velmi sympatickou kritiku výstavy, uspořádané naší Pracovní skupinou v Torontu. Byla to výstava, zahájená gen. tajemníkem SVU dr. J. Němcem a vystavovali malíři J. Šejnoha, J. Lněnička a Anna Škvorová.

Česko-americký malíř J. Malina sklídl mnoho chvály v pařížském tisku za výstavu svých "pohyblivých obrázků". Malina originálním způsobem kombinuje statické elementy obrazu s pohyblivými světelnými efekty.

International Federation of Free Journalists v Londýně oznamuje: Na podzim roku 1962 bude se v Londýně konat první výstava "Adex". Účastní se jí světový tisk, informační, insertní a propagační organizace. Na návrh FCI usnesla se Mezinárodní federace svobodných novinářů obeslat tuto výstavu a zajistila si reprezentativní stánek v hlavní výstavní hale, a to v sousedství největších listů. Bude to vhodná příležitost vystavit co největší počet čs. svobodných no-

vin a jiných vhodných exponátů, jako na příklad ukázky svobodné knižní tvorby atd. Zájemci, kteří chtějí obeslat tuto výstavu, mohou se přihlásit prostřednictvím FCI, 4, Holland Rd., LONDON W., 14, England.

Americká informační služba otevřela v New Yorku novou informační kancelář pro zahraniční novináře. Je to společný úřad ministerstva zahraničních věcí, Informační služby a Bílého domu. Ředitelem této kanceláře byl jmenován československý rodák Arnošt Wiener, který po roce 1945 pracoval na amerických zastupitelských úřadech v Paříži, v Ženevě a ve Vídni. Podle zpráv amerického tisku mluví česky, anglicky, francouzsky a německy.

Syn Antonína Dvořáka zemřel. Deník "Lidová Demokracie" v Praze jediný přinesl dne 17. září t. r. zprávu, že "v těchto dnech" zemřel poslední žijící syn skladatele Antonína Dvořáka, ředitel spořitelny v. v. Otakar Dvořák. Krátce před smrtí dokončil obsáhlé vzpomínky na svého otce. K tomu dodáváme, že se Otakar Dvořák, který byl do poslední chvíle velmi činný a přes vysoký věk čilý, dožil výročí 120. narozenin svého otce, je muž věnoval knihu vzpomínek, napsaných podle zachované korespondence a rodině tradice. V dopisech některým členům SVU projevil Otakar Dvořák velký zájem o to, zda by jeho kniha mohla vyjít v USA.

Sladká knížka. Čs. Národní rada americká uspořádala po dvakrát na "Čs. dni v Chicagu" soutěž na nejlepší české pečivo. Nyní se-

brala všechny vyzkoušené recepty, které byly přeloženy do angličtiny a přepočítány na americké míry, a vydala je tiskem pod záhlavím: "Czechoslovak Day Pastry". Zájemců bylo tolik, že první vydání bylo ihned vyprodáno. Ale druhé vydání je už v tisku. Je možno objednat: ČSNRA, 4125 W. 26th St., Chicago 23, Ill. Přiložte 60 centů ve známkách nebo šek či money order.

Noví členové Italské Akademie věd u umění. Tato ctihodná instituce zvolila svými členy dva Čechy z Chicaga. Je to plukovník Josef Triner, někdejší předseda Čs. Národní rady americké a nyní již podruhé člen vlády státu Illinois jako komisař pro tělesnou výchovu. Druhý je starosta Ústředí čs. Sokolstvo v zahraničí dr. Antonín Hřebík. Byli zvoleni za členy Legion d'Oro s odůvodněním, že oba se svou prací velice zasloužili o rozvoj tělesné výchovy ve svobodném světě.

"Mučednictví Jana Husa" bude se jmenovat drama, které dopsal spisovatel Fred Laurence Guilles a které bude uvedeno na scénu zjara příštího roku. Hrát se bude v divadélku Husova domu v české čtvrti New Yorku.

"The Cancer Bulletin" vzpomněl památky prof. dr. Karla Rokitanského, který byl Čech a proslavil se na vídeňské universitě jako profesor anatomie. Spolu s jiným Če-

chem, profesorem Josefem Škodou byl zakladatelem nové lékařské školy na vídeňské universitě. Rokitanský se narodil 1804 v Hradci Králové a zemřel roku 1878.

PLACENÉ OZNÁMENÍ:

Č. S. A. — *SPOLEHLIVÝ PŘÍTEL*

Jednota ČSA za 107 let svého trvání vybudovala si pověst spolehlivé krajaňské organizace, která poskytuje bezpečné bratrské životní pojištění za cenu lepší než výhodnou.

Členství v ČSA přináší mnohé výhody, jako na příklad: možnost získat hypoteční úvěr ke koupi domu, a to za nízkou úrokovou sazbu, finanční pomoc v případě neštěstí atd.

Tři plány nemocničního pojištění a pojištění úrazové pomáhají členům hradit výlohy spojené s pobytem v nemocnici, výlohy za operaci a poskytují náhradu za ušlý výdělek v době nemoci.

ČSA vyplňuje a zajistí kolejní vzdělání vašich dětí, které vychovává ve svých složkách Chi Sigma Alpha tak, aby se staly dobrými občany této země.

To je pouze několik důvodů, proč členství v Jednotě ČSA je prospěšné pro každého krajana.

ČSA 2138 South 61st Court, CICE-RO 50, Illinois, podá vám ochotně všechny informace.

News of CSASA, Proprietor and Publisher: Czechoslovak Society of Arts and Sciences in America, Inc. Editor Ivan Herben, 41-98 Forley Street, Elmhurst 73, N. Y.. Printed by: "Slovenský Sokol" 283 Oak Street, Perth Amboy, New Jersey.

V ČETBA

POZNÁMKY ČTENÁŘŮ O KNIHÁCH
A PUBLIKACÍCH
PŘÍLOHA ZPRÁV SVU čís: 3

LISTOPAD 1961

MEZNÍK V NOVODOBÉM MYŠLENÍ

Milíč Čapek: "Philosophical Impact of Contemporary Physics", vydala Van Nostrand Co., v Princetonu 1961.

Práce prof. dr. Milíče Čapka, vědce a filozofa, je měřítkem ztráty, kterou pro národ představuje exil. Těžko bychom přecenili význam jeho knihy.

Za poslední půlstoletí, jak ukazuje dr. Čapek, byli jsme nevědomky

svědky dalekosáhlé revoluce ve svém chápání hmotné skutečnosti. Základní pojmy naší vědy do konce minulého století, a pokud se filozofie obírá otázkou hmotné skutečnosti i pojmy naší filozofie, formuloval pro nás starověk a středověk. Pod jejich vlivem jsme si zvykli myslet staticky, v pojmech podstaty, hmoty, prostoru a času, v pojmech, jež se snadno poddaly mechanismu a determinizmu XIX. století.

* * *

Moderní věda vyžaduje však změny opravdu převratné právě v těchto pojmech. Událost a nikoli částice hmoty je jejím základním pojmem. Na místo absolutního a neutrálního prostoru a času nastupuje dynamický pojem čtyřrozměrného časového prostoru. I pojem vysvětlení se mění. Mechanický vzor, omezený na pojmy zrakové a dotykové představivosti, ten již nestačí. Ač Milíč Čapek věří, že je možno užít zvukových porovnání, vysvětlení samo se stává abstraktní a funkční; konečný výsledek je pak opravdu vysvětlení, a nikoli obraz hmotné skutečnosti.

Pro svoji nedostupnost naší před-

stavivosti zůstala však tato revoluce, nahrazující podstatu děním, skryta nejen lajikům, ale i běžnému vědci či filozofovi. Čapkovo podání ji nepopularizuje ve špatném slovu smyslu, ale nutí nás k zamyšlení. Proto se jeho kniha může stát opravdu mezníkem novodobého kozmologického myšlení, a zaslouhuje si nejširší pozornosti.

Takovou práci není ovšem možno rozebrat na tak malém počtu řádek a v tak skromném časopise, a bylo by zbytečné o takový rozbor se pokoušet. Přes to však je třeba položit otázku, do jaké míry lze tu mluvit o FILOZOFICKÉM významu dnešní fyziky. Filozofie si klade

INDIÁNSKÉ LÉTO

Inka Smutná

Žlutá, modrá a zelená.

Vítr a šustění v pádu.

*Opuštěná náruč zahradní židle
a spadlé listy v ní.*

Prosvětlené stromy mezi větvemi.

Dálka vybledlých obzorů

Dukáty po trávnicích.

Mladí ptáci, cvičící se v letu.

Hořící keře šalvěží.

Stíny dlouhé a temné.

Průhledy kontrastů.

Prohlubně nových perspektiv.

*Rozložené světlo ve spektru barev —
a magická síla stesku.*

otázku hmotné skutečnosti — ale to není její jediná, a řekli bychom, ani její hlavní otázka. Je tu i otázka lidské existence, a to nikoli s hlediska hmotné skutečnosti, ale z lidského hlediska. A tu ať je základním pojmem našeho chápání hmotná skutečnost, děj, či částice hmoty, ať se mění metafyzické vývoje kozmologie sebe víc, existenční situace lidská, situace omezené, konečné svobody zůstávají beze změny. Když hovoří Platon o ideách, hovoří ovšem o podstatě hmotné skutečnosti — v řeckém myšlení není jasného rozdílu mezi vědou a filozofií existenčně chápanou. Do té míry podléhá jeho filozofie kritice dnešní vědy. Ale Platon tak hovoří také o lidském žití z hlediska člověka, který musí žít a rozhodovat. Je proto třeba položit otázku, zda v tomto ohledu nezávisí filozofický význam fyziky jen v tom, že nás nutí rozlišovat mezi filozofií ve

smyslu nejabstraktnější vědy — a ve smyslu philosophiae perennis.

Doufáme že se najde příležitost tyto otázky náležitě rozvést. V žádném případě však nic neubírají vskutku převratnému významu Čapkova díla. Jen o jednu věc bychom chtěli poprosit autora: při čtení jeho knihy se nedostává základních ČESKÝCH pojmů. Byla by to velká služba, kdyby dr. Čapek mohl v českém tisku navrhnout terminologii, i nás seznámit s terminologií existující. Lépe než kdokoli jiný může Milíč Čapek zmodernizovat češtinu, aby ve filozofii nepokulhávala za dnešní dobou. K.

DVĚ SOKOLSKÉ PUBLIKACE

K první z nich se vlastně vracíme neboť vyšla již k vánocům 1959. Slovenský Sokol v Americe nás touto publikací překvapil, protože málokdo by čekal, že dějiny Sokolstva na Slovensku vyjdou — v Americe. Klíčem k tomuto překvapení je jméno autorovo: Jarka Jelínek, který popisované děje na Slovensku spolupůřil a přivezl s sebou do USA úplný archiv listinných dokumentů. Knička se jmenuje "Sokol na Slovensku 1918-1920" (stran 75, cena 1 dolar) a jscu v ní zaznamenány skutečné počátky Sokola na Slovensku, tedy údobí, které dosud nebylo nikdy souborně zpracováno. Jarka Jelínek, později vyslaný ČOS do USA jako cvičitel, byl jedním z prvních Čechů, kteří přispěchali po 28. říjnu 1918 na pomoc Slovensku, a to již v prvních dnech listopadových. Jelínek také dojemně líčí, jak Sokolo-

BLOUDĚNÍ CIZINOU

Dr. Felix Mikula vydal nákladem 'Kulturní sekce Čs. uprchlického výboru v Mnichově' knížku "Bloudil jsem cizinou." (Stran 54, cena neudána.) Knižka je současně premiovým tiskem "Sklizně svobodné tvorby."

Letos v září prošla novinami zpráva o škodách, které nápáchal hurikán v městě Porth Arthuru na Mexickém zálivu. Při jejím čtení jsem si hned vzpomněl na Marienku Rutarovou z Kysúce, která za smrtelné posteli o takovém "Božím dopuštění" v stejném městě v roce 1915 vypravovala autorovi knížky o níž referujeme. A poněvadž Felix Mikula má vzácný dar laskavého pohledu na lidi i věci, čtenář se doví mnoho zajímavého z jeho fejtónů, črt, kozeríí a vzpomínek, povídajících prostým slohem o trapistickém klášteře na Loiře, o exulantských dětech v Paříži a o českých lidech a českých písních v Texasu. Ano, mluví se hodně o umírání, hřbitovech a pohřbech, přece však kupodivu je knížka mnohem útěšnější, než mnohé knihy rádo by veselé a zábavné. Kněz Felix Mikula totiž vypra-

vuje o tom, jak opětovně uzavíral přátelství ze všech nejnezištnější, přátelství s umírajícími. S umírajícími malými českými lidmi, o kterých právem říká, že měli velkou duši. A z těchto jeho přátelství sálá tolik tepla, že čtenář zapomíná, že ruce navštěvovaných staříků a stařenek chladnou. Ba dokonce zapomene, že tato umírání jsou také symbolickým obrazem vymírání české větve daleko v cizině, protože dnešní naši lidé, byť mladí a v něčem schopní, ale s duší menší a lehčí, již tak nedovedou jako Marienka Rutarová statečně se postavit hurikánům moderní doby.

Název knížky "Bloudil jsem cizinou", jejíž grafickou úpravu velmi vkusně obstarala malířka Gertruda, chce připomenout známou Dvořákovu melodii. Název se ke knížce ovšem hodí jen zcela vnějškově: ani Mexický záliv nebyl autorovi cizinou, poněvadž není cizinou zem, v níž rozdal a nechal tolik svého srdce. A o nějakém bloudění se u filozofa tak laskavě vyhraněného už vůbec nedá mluvit.

Petr Den

vě celé dny bojovali — a po večerech zakládali sokolské jednoty. Uvádí také přesná čísla, z nichž vidíme, že za prvního půl roku, ve kterém se na Slovensku ještě bojovalo, bylo již 40 sokolských jednot s více než sedmi tisíci členy. Kniha zobrazuje skutečně československé bratrství, jak si ho příslušníci Jelínkovy generace a současníci slavného 28. října představovali. Je to knížka plná optimis-

mu, nikoli slovního, ale faktálního a Jarkovi Jelínkovi můžeme být jen vděční, že se této záslužné kronikářsko-historické práce podjal.

* * *

Druhou sokolskou publikací, vydanou péčí Marie Provazníkové Ústředím čs. Sokolstva v zahraničí, je "Sokolský zpěvník." Obsahuje 23 písní, českou i slovenskou národní hymnu a slovní výklad, jak sokolské písně nacvičovat, zejména v

ZPĚV O ČERNÉ ŽATVĚ

Arna Bontemps

*U všech vod jsem zaséval zrna svého času
sázal jsem do hloubky, srdce bázní
zmámené,
že přijde vítr nebo pták a zmocní
se mého klasu,
sázal jsem najisto — než přijde léto
hubené.*

*Dost setby jsem rozhodil, že pokry-
la by
veškeré brázdy mezi Kanadou a
Mexikem,
leč přišla chvíle zrání, výsledek tak
chabý —
— sotva by pokryl mé vlastní dlaně
lem.*

*Leč co jsem zasil a co mi rodí sady,
synové mého bratra sklídí do kotce
i kláskuje mé krásy chlapec holo-
bradý
na poli, jež nesázal, pojídá hořké
ovoce.*

Přeložil Zdeněk Němeček

zahraničních jednotách, kde mládež už neumí česky. Všechny písně jsou ovšem opatřeny klavírním doprovodem, a jsou tu písně nejstarší i nejnovější. Marie Provazníková v úvodu správně píše: "Zpěv patří k Sokolu jako stejnokroj a cvičební úbor V cizině znamená píseň ještě víc než doma, to cítíme všichni. Když v generacích, narozených v cizině, se ztrácí znalost řeči rodičů, poslední, co se z ní udrží, je píseň. Je to poslední pojítka s původní vlastí, ale pojítka silné. Nedejme mu zahynout!"

Proto vítáme "Sokolský zpěvník" (prodáváný za pouhý dolar), pracně a těžce připravovaný deset let. Přispěje k dalšímu obohacení našeho pospolitého života. nn

SOCIALISTICKÝ REALISMUS

Největší výkon v socialistickém realismu ze všech režimistických spisovatelů podal zatím spisovatel Pavel Kohout. Nabádán stále Štollem, Jiřím Hájkem o ostatními literárními poskoky, aby se obíral "socialistickou současností", odvážel se Pavel Kohout napsat do časopisu "Kultura" o tom, že pod vládou, která si hýčká své spisovatele na Dobříši, ve vilách po uprchlících, zvláštními přiděly potravin i francouzského koňaku, že pod touto vládou nemůže spisovatel dopsat román, protože v celé Praze nelze koupit 500 aršiků papíru. A protože je spisovatel tvor protekční, obrátil se Pavel Kohout přímo na "Podnikové ředitelství drobného zboží", což by si asi obyčejný občan nemohl dovolit. A tam se dověděl, že v zemi papíren není papír, ale že by mu mohli přidělit jakési veliké archy, kdyby si je dal rozřezat. To ovšem Kohout, znalý "nového a radostného života pod moudrým vedením rodné strany", odmítl, protože věděl, že by v celé Praze nenašel nikoho, kdo by mu papír rozřezal.

A nejtypičtější je Kohoutův komentář k tomuto obrázku, za který by se nemusil stydět žádný Kocourkov: Kohout navrhuje, aby byla v Praze určena jedna prodejna, která by "třeba na zvláštní potvrzení"

JAN EVANGELISTA PURKYNĚ

Toto jméno čtete na titulní straně vázané knihy, vydané anglicky Americkou filozofickou společností ve Filadelfii. Autorem knihy je vynikající český lékař z Clevelandu, Ohio, dr. Jindřich Jaroslav John. Kniha je vyzdobena mnoha obrazy z Purkyňova života a z míst jeho působení, a je patrně nejúplnějším anglickým dílem, hodnotícím dílo velkého českého učenice a vlastence.

Autor díla, profesor dr. J. J. John se narodil v Olomouci a přijel do Spojených států jako čtrnáctiletý chlapec. Po všech strastech synka chudých vystěhovalců vystudoval medicínu a začal se obírat Purkyňovým dílem už v roce 1909. To znamená, že svědomitě sbíral materiál plných čtyřicet let, než se rozhodl napsat souhrnou studii o tomto velkém českém vědci. (V předmluvě knihy také děkuje skorem 40 českým osobnostem, zejména profesorům lékařství, za pomoc při sbírání materiálu.) Proto je také kniha důstojným výsledkem Johnova studia o životě a díle geniálního vědce, odkrývače přírodních tajemství, nadšeného českého vlastence a zastávce osobité idealistické filosofie. Dr. John také skvěle popisuje prostředí, v němž Purkyně pracoval, na příklad poměry na pražské universitě, primitivnost lékařské fakulty atd. — takže na tomto pozadí genialita Purkyňova vyniká ještě víc. Najdeme tu i dokumentární líčení o

přátelství mezi Purkyněm a Goethem i zjištění, že Purkyňovy objevy o teorii vidění a jeho fyziologie zrakových nervů, které se staly východiskem moderního očního lékařství, přežily Goethovu "Nauku o barvách".

Purkyně byl mnoha vynikajícími vědci světa nazván největším biologem devatenáctého století. Dr. John zdůrazňuje ve své knize, že byl nejen vědcem: sochař Myslbek použil jeho tváře ke své soše, nazvané "Zbožnost", a malíř Čermák k portrétu Žižkovu. Neboť Purkyně byl současně vědec i člověk zbožně oddaný, definující svoji fyziologii jako vědu, která prozkoumává přírodu a hlavně lidské tělo, aby odkryla jejich duchovost a jejich božský původ.

Bylo by si přáti, aby Johnova kniha vyšla také v českém překladu, aby se tak Purkyně stal českému čtenáři vzorem celého muže, jakých národ ke svému udržení potřebuje.

byla povinna spisovateli opatřit papír na psaní. Nikoli každému, nikoli na příklad příslušníkovi dělnické třídy, který je přece podle litery členem třídy vládnoucí, nikoli panu učiteli či obyčejnému člověku z ulice — ale jen protěžovanému spi-

scovateli. Jen ten má nárok v komunistickém státě mít papír na psaní.

Zesnulý Zdeněk Němeček se bavil tím, že psal z Kanady kamarádům dopisy na sloupanou březovou kůru. Pošleme toto číslo "Zpráv"

NA KŘÍŽOVATCE

Josef Martínek

*Už nechodí v poušť proroci
poslouchat boží hlas,
ubý svalili s bratři svých
čím obtížil je čas.*

*A ty tu tíhu svalit chceš
jen a jen s beder svých,
na dno své duše se zadívat
prismatem let ulétlých?*

*O posledních člověka snech
mníš, že tady vic zviš?
kůyž bratři venku dosud ve jhu
v sebe se zarýt smíš?*

*Pcvlu Kohoutovi s nabídkou, že
členové SVU v Kanadě mu nalou-
pají zásobu březové kůru, aby mohl
dopsat svůj optimistický román o
blahobytném a radostném životě
českého člověka pod komunistic-
kým režimem. ih*

NÁŠ AUSTRALSKÝ PŘÍTEL

Na adelaidské universitě v Australii vyučuje prof. Alfred French, který vedle klasických jazyků, jež jsou jeho vlastním oborem, věnuje velkou pozornost čs. literatuře a kultuře. Prof. French působil také krátkou dobu před druhou světovou válkou na Karlově universitě a tak si zamiloval český jazyk i českou poesii, že se dal do překládání českých básníků. Antologii z české poesie vydalo pod názvem "A Book of Czech Verse" v Londýně a v New Yorku nakladatelství Macmillanovo (1958). Prof. French je také jednou z hybných pák v australském ústavě, zabývajícím se slovanskými národy,

jejich jazyky a kulturou. Tam také přednášel o Vítu Nezvalovi a jeho místě v české literatuře.

Před časem přinesla AUMLA (Journal of the Australian Universities Language and Literature Association) zajímavé kritické poznámky z pera prof. Frenche k publikaci, vydané Čs. Akademií věd, Sekce jazyků a literatury, ve které byly shrnuty výsledky linguistických konferencí v Československu. Prof. French zejména vyzdvihl slova prof. J. Průška, který se v úvodní přednášce nebál říci, že čs. jazykozpyt rozkvétal za první republiky, ale nyní je v úplném úpadku, a to proto, že se linguistice kladou dogmatické politické příkazy a požadavky.

Jiné číslo AUMLA přineslo pak delší Frenchovu studii o českém jazyku: "The Phonetic Affiliations of Czech". Autorovo pojednání, bohaté na srovnávání s jinými jazyky, jako na př. se sanskrtem, latinou, řečtinou, litevštinou a slovanskými jazyky, znovu potvrzuje Frenchovu obdivuhodnou a podrobnou znalost češtiny. Což ostatně musil pochopit každý, kdo četl jeho překlady z české poesie. Studie je velmi zajímavě psána a přes vysokou vědeckou úroveň je srozumitelná i neodborníkovi. Jsme si jisti, že prof. French ochotně zašle kopii této studie členům SVU, kteří by se o ní zajímali z odborného hlediska. jgp

●

Xenia", povídka zesnulého Zdeňka Němečka, byla přeložena do němčiny a vyšla v Západním Německu ve sborníku, nazvaném "Milostná dobrodružství slovanských národů."

VELKÝ OMYL

Docent zoopsychologie a zoosociologie dr. Josef Kratochvíl, spiritus rector i spiritus agens Československé dálkové školy, vydal s finanční pomocí organizace CARE a American Fund for Czechoslovak Refugees, "pracovní čítanku dětí čs. dálkové školy v exilu: Má vlast."

Řádky, které následují, jsou psány více slzami lítosti než inkoustem. Neboť dr. Kratochvílovi beze vši pochyby náleží vavřín zásluh za dálkovou školou a její letní tábory v Norsku. A každý, kdo o něm píše nebo mluví, musí tak činit s úctou a vděčností. Nemůžeme však zamlčet, že čítanka "Má vlast" se minula svým obsahem i zpracováním účelu a v oboru dětské psychologie je znamením velkého omylu. Stačí namátkou otevřít čítanku na straně 17, kde je článek nadepsaný "Praha". Už samo zpracování je pomýlené: vykládat dětem, které nikdy neviděly Prahu, její krásy a význam srovnáváním s Římem — který také děti nikdy neviděly. Na třiceti řádcích nacházíme čtyři cizí slova (zbytečná) jako kontinet, charakter, centrum a kvalitní, jimž české děti, jimž je čítanka určena nemohou rozumět. Horší jsou však tyto věty: "Jenže Praha má ještě jinou podobu s věčným městem". Při tom se dětem nikde neříká, proč je Řím "věčné město", takže tato věta pro dětskou mysl zní hlouše. A pak se pokračuje: "Nejen celek, ale i části "stověžaté" (a tu se zas nic nevyšvětluje, proč je Praha "stověžatá") připomenuly tvářnost Říma; zdaž Malá Strana s Petřínem nevolávají vzpomínky na roviny Tra-

HMYZ CIZOPASÍ NA ČAPCÍCH

V Praze znovu uvedli v podzimní sezoně hru bratří Čapků "Ze života hmyzu". Dovídáme se od kritika "Svobodného Slova", že "ve výkladu hry režisér Pošíval přinesl nové pojetí původní verze se smrtí Tuláka, který se tentokrát probouzí z živého snu a nachází smysl života v práci a pomoci lidem." Dále se dovidáme, že Tulák nepozoruje hemžení hmyzu v leže na mezi, jak to napsali Čapci, ale sedí v zahradní restauraci s láhví vína a dívá se na hmyzí divadlo, odehrávající se na jevišti. Tedy diadlo na divadle. Proto také v závěru — (neboť v socialistickém realismu ani tulák nesmí zemřít, ale musí mít marx-leninský happy-end), — "Tulák přiloží ruku k dílu a pomáhá při stavbě dekoraci kulisákům na ztřešší představení "Ubozí Čapci, Karel i Josef, jejichž geniální dílo je takto przněno. A ještě ubožejší jejich vdovy, které jsou odsouzeny bezbranně přihlížet tomuto sociálně realistickému kýči!

Josef Čapek v koncentráku přímo věštecky říkával: "Po návštěvě Moskvy je mi jasné, že komunisti jsou odpornější než hmyz, cizopasí na lidstvu hůř než vši!" ih

stevere, převýšenou Janiculem?". . . Řekněme si otevřeně: je účelem české školy v exilu, aby se naše děti naučily takovým umělým slovům jako je "zdaž"? Nebo: Jakou představu v dětské dušičce může vyvolat "rovina Trastevere, převýšená Janiculem"? Dítě neví ani co je Trastevere, ani co je Janicu-

ZEMĚ SE STÁVÁ KOTVOU V MOŘÍ . . .

V české poezii, ve verši i próze, zachycuje se jedna tradice, která ti dává doufat: je to rostoucí kult země, nová zbožnost země, která jako by naplňovala radu starce Zosimy z Bratří Karamazových: "Libejte často zemi". Na prahu nalézám Máchu. Jeho "vlast", zdá se mi, není příroda, nýbrž země v tom novém smyslu. Tato země, "vlast", je jeho nejsilnější zbraň proti tomu "co nic se nazývá". Tato kulturní představa prodírá se ti zcela patrně i z jednotlivých velkých básníků devatenáctého století. Nalezneš ji u Nerudy, u Vrchlického, i u Julia Zeyera. Lásky k zemi vykoupené a posvěcené milostí a bolestným úsilím člověkovým na ni je plné dílo Březinovo. A jinak

instrumentovaný a pojatý s jiného hlediska nábožensky spiritualistického nalezneš tento motiv i u básníků nejmladších, u Čepa a Zahradníčka. To je dobré znamení. Země se stává kotvou v moři pochyb a v příboji proudů protivných.

Kde je láska k zemi, je i láska k formě, pravá láska k pravé formě: země učí nejen dělnosti, nýbrž i pevnosti a určitosti, která je pramenem rozhodnosti mravní.

Tedy poslání české literatury: světovost, dychtění po světovosti, vyrovanané a usměrněné láskou k zemi jako ke kotvě bezpečnosti, k velkému středu vši činnosti člověkovy.

F. X. Šalda: "O smyslu literárních dějin".

lus. Ale co horšího, neví ani co znamená slovo "převýšená". Totéž lze říci o větě, že "Vltava se rozlila šire Tibery". Je to věta krkolomná i pro dospělého čtenáře a dítě asi ztěžší pochopí, co je to "rozlít se šire" . . . A tak to jde v Kratochvílově čítance články k článku.

Zkušenosti učitelé na doplňovacích školách (českých a slovenských) v New Yorku, Clevelandu, Chicagu, Cedar Rapids, Omaze, atd. ujistí, že jediné čítanky, kterým dětská dušička, přehlacená nečeským prostředím a cizím jazykem rozumí, jsou čítanky Kožíškovy a Vojty Beneše, který po desíti letech vyučování na těchto školách přesně věděl, co může dítě ve vlnobití cizího prostředí pochopit a co nikoli.

Nepochybujeme o ušlechtilých úmyslech dr. Kratochvíla. Bojíme

se však, že šlo o sólový výstup. Nemá-li exil peněz na vydání čítanky pro své děti a získá-li podporu od amerických organizací, měl na čítance spolupracovat kolektiv zkušených krajanských pedagogů ze všech doplňovacích škol v zahraničí. Jednotlivec, jehož oborem nota bene není dětská psychologie, musil ztroskotat, jak ukazují hlasy učitelů z USA a z Kanady, že čítanky "Má vlast" nemohou vůbec užívat. Neradi bychom dr. Kratochvílovi křivdili. Jestli se ucházel o spolupráci a byl oslyšen, je to obžaloba těch, kdo nebyli ochotni přiložit ruku ke společnému dílu. Máme přece v exilu tucet vynikajících pedagogů pro všechny školní stupně, a nemusíme propadat diletantismu. Zejména jde-li o věc tak vážnou, jako je čítanka pro naše děti. ih